

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BAYRAM ERTALIKLARI:
BOLALAR SHAXSINI RIVOJLANTIRISHNING MADANIY-PEDAGOGIK
MEXANIZMI

Nurova Zilola Muhiddinovna
Atoqulov Jonibek Jobir o'g'li
Qashqadaryo pedagogika texnikumi o'qituvchilari

FESTIVE MORNING EVENTS IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS:
A CULTURAL-PEDAGOGICAL MECHANISM FOR CHILD PERSONALITY
DEVELOPMENT

Nurova Zilola Muhiddinovna
Atoqulov Jonibek Jobir o'g'li
Teachers of the Qashqadaryo Pedagogical College

Annotatsiya: *Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkaziladigan bayram ertaliklarining pedagogik va psixologik ahamiyati tahlil qilinadi. Bayram tadbirlari bolalarda ijtimoiy-emotsional rivojlanish, kommunikativ ko'nikmalar, ijodkorlik va estetik didni shakllantirishda muhim vosita sifatida qaraladi. Shuningdek, ertaliklarning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyalari ilmiy asosda yoritilib, ularni samarali tashkil etishning metodik jihatlari ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'z: *Bayram ertaliklari, maktabgacha ta'lim, ijtimoiy-emotsional rivojlanish, tarbiya, ijodkorlik, kommunikativ ko'nikmalar, estetik tarbiya.*

Abstract: *This article analyzes the pedagogical and psychological significance of festive morning events conducted in preschool education institutions. Festive activities are considered an important tool for developing children's social-emotional growth, communicative skills, creativity, and aesthetic taste. Additionally, the educational and developmental functions of such events are examined on a scientific basis, and methodological aspects of their effective organization are discussed.*

Keywords: *festive morning events, preschool education, social-emotional development, upbringing, creativity, communicative skills, aesthetic education.*

Maktabgacha ta'lim tizimi bolalar shaxsini shakllantirishning eng muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Ushbu davrda bolalarda nafaqat bilim va ko'nikmalar, balki ijtimoiy xulq-atvor, emotsional barqarorlik va estetik did shakllanadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim-tarbiya jarayonini turli interfaol va madaniy shakllar bilan boyitish muhim ahamiyat kasb etadi. Bayram ertaliklari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida keng qo'llaniladigan pedagogik vositalardan biri bo'lib, ular bolalarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Bunday tadbirlar orqali bolalar nafaqat o'z qobiliyatlarini namoyon etadi, balki jamoada ishlash, sahnada o'zini tutish va muloqot qilish ko'nikmalarini ham egallaydi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkaziladigan bayram ertaliklari bolalar shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim madaniy-pedagogik jarayon hisoblanadi. Ushbu tadbirlar bolalarning ijodiy faoliyati, o'yin elementlari, sahnalashtirish va musiqiy chiqishlar orqali tashkil etilib, ta'lim, tarbiya va rivojlantirish vazifalarini o'zida uyg'unlashtiradi. Shu jihatdan, bayram ertaliklari nafaqat ko'ngilochar tadbir, balki chuqur pedagogik mazmunga ega bo'lgan kompleks ta'limiy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, bayram ertaliklari bolalarning nutq faoliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. She'r aytish, sahna ko'rinishlarida ishtirok etish va dialoqlarda qatnashish orqali bolalar og'zaki nutqini boyitadi, so'z boyligi kengayadi va to'g'ri talaffuz ko'nikmalari shakllanadi. Shu bilan birga, ertaliklar orqali sahna madaniyati, ya'ni o'zini tutish, auditoriya oldida chiqish qilish va ifodali harakat qilish kabi ko'nikmalar rivojlanadi. Bunday jarayon bolalarda jamoada ishlash, o'zaro hamkorlik qilish va umumiy maqsad sari birgalikda harakat qilish kompetensiyalarini shakllantirishga ham xizmat qiladi.

Bundan tashqari, bayram tadbirlari estetik tarbiyaning muhim vositasi bo'lib, bolalarda go'zallikni his qilish, musiqa va san'atga qiziqish uyg'otadi hamda badiiy didni rivojlantiradi. Psixologik jihatdan esa, bayram ertaliklari bolalarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadbirlar bolalarga o'z his-tuyg'ularini erkin ifoda etish imkonini beradi, bu esa ularning ichki dunyosini boyitadi va shaxs sifatida shakllanishiga yordam beradi.

Ayniqsa, sahnada chiqish qilish jarayoni bolalarda o'ziga ishonch hissini mustahkamlaydi, tortinchoqlik va qo'rquvni kamaytiradi. Shu bilan birga, rolli o'yinlar va sahnalashtirish orqali bolalar boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishga o'rganadi, empatiya va hamdardlik kabi muhim ijtimoiy-psixologik sifatlar rivojlanadi. Shuningdek, bayram ertaliklari davomida yuzaga keladigan ijobiy emotsiyalar bolalarning umumiy ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Quvonch, hayajon va mamnunlik kabi hissiyotlar ularning psixologik farovonligini oshiradi hamda o'zini erkin tutish, tashabbus ko'rsatish va faol bo'lishga undaydi. Natijada, bayram ertaliklari bolalarning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ularning emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuvini ham rivojlantiruvchi samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bayram ertaliklarini samarali tashkil etish puxta o'ylangan metodik yondashuvni talab etadi. Ushbu jarayonning muvaffaqiyati ko'p jihatdan tarbiyachining pedagogik mahorati, bolalarning yosh va individual xususiyatlarini chuqur anglay olishi hamda ta'lim-tarbiyaviy maqsadlarni to'g'ri belgilay olishiga bog'liqdir.

Bayram ertaliklari nafaqat ko'ngilochar tadbir, balki bolalar shaxsini rivojlantirishga yo'naltirilgan kompleks pedagogik faoliyat sifatida tashkil etilishi zarur. Avvalo, ertaliklarni rejalashtirish jarayonida bolalarning yosh davri xususiyatlari, psixologik holati va individual imkoniyatlari inobatga olinishi muhimdir.

Har bir bola o'z qobiliyati, temperament xususiyatlari va rivojlanish darajasiga ega bo'lgani sababli, topshiriqlar va rollar shunga mos ravishda taqsimlanishi lozim. Bu esa bolalarda o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va ularning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Ertalik ssenariysi mazmunan qiziqarli, sodda va bolalar uchun tushunarli bo'lishi kerak. Ssenariyda ertak unsurlari, hayotiy vaziyatlar va bolalarga yaqin bo'lgan obrazlardan foydalanish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, voqealar ketma-ketligi mantiqan izchil bo'lib, bolalarda qiziqish uyg'otadigan tarzda qurilishi zarur. Bunday yondashuv bolalarning diqqatini ushlab turishga va ularni faol jarayonga jalb etishga yordam beradi.

Metodik jihatdan muhim omillardan yana biri barcha bolalarning faol ishtirokini ta'minlashdir. Ertalik faqat ayrim faol bolalar chiqishiga asoslanib qolmasligi, balki har bir bola o'z imkoniyati darajasida ishtirok etishi lozim. Bu maqsadda kichik rollar, jamoaviy chiqishlar, qo'shiqlar, raqslar va o'yin elementlaridan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir. Ayniqsa, interfaol va ijodiy metodlardan foydalanish bolalarda mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi. Shuningdek, bayram ertaliklarini tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi.

Ota-onalarni tayyorgarlik jarayoniga jalb qilish (kostyum tayyorlash, dekoratsiya yaratish, bolalarni qo'llab-quvvatlash) bolalarda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash hissini kuchaytiradi va oila hamda ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi. Eng muhimi, bayram ertaliklari tomoshabinlar uchun tashkil etilgan passiv ko'rgazma emas, balki bolalarning faol ishtirokiga asoslangan interfaol pedagogik jarayon bo'lishi lozim. Aynan faol ishtirok orqali bolalar yangi tajriba orttiradi, o'z qobiliyatlarini namoyon etadi va shaxs sifatida rivojlanadi. Shu bois, ertaliklarni tashkil etishda bolalarning faolligini oshirishga yo'naltirilgan metodlardan foydalanish ularning har tomonlama rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tashkil etiladigan bayram ertaliklari bolalarning shaxsiy rivojlanishida muhim amaliy ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadbirlarda faol ishtirok etgan bolalar o'z tengdoshlari bilan solishtirganda ijtimoiy jihatdan ancha faolligi bilan ajralib turadi. Ular jamoa ichida o'z o'rnini topishga intiladi, muloqotga tez kirishadi va ijtimoiy vaziyatlarga moslashish qobiliyati yuqori bo'ladi. Ertaliklarda she'r aytish, sahnalashtirish va jamoaviy chiqishlarda qatnashish bolalarning nutqini rivojlantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Natijada, ularning so'z boyligi kengayadi, fikrini aniq va ravon ifodalash ko'nikmalari shakllanadi, muloqot qilish madaniyati rivojlanadi. Bu esa keyingi ta'lim bosqichlarida o'quv faoliyatini samarali olib borish uchun muhim asos yaratadi. Shuningdek, bayram ertaliklari bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Turli rollarni ijro etish, obraz yaratish va ijodiy topshiriqlarni bajarish jarayonida bolalarda tasavvur kengayadi, mustaqil fikrlash va yangicha yondashuv ko'nikmalari shakllanadi. Bunday faoliyat ularning ijodiy salohiyatini ochib berishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ertaliklarda qatnashish bolalarning jamoaga moslashuvini tezlashtiradi. Ular hamkorlik qilish, bir-birini qo'llab-quvvatlash va umumiy maqsad sari birgalikda harakat qilishni o'rganadi. Bu esa ijtimoiy kompetensiyalarning shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, bayram ertaliklarida faol ishtirok etgan bolalar keyingi ta'lim bosqichlarida ham faol, tashabbuskor va ijtimoiy jihatdan moslashuvchan shaxslar sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois, ushbu tadbirlarni maktabgacha ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida tizimli ravishda tashkil etish katta amaliy ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tashkil etiladigan bayram ertaliklari bolalar shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadbirlar ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyalarni o'zida mujassamlashtirib, bolalarning ijtimoiy, emotsional, kommunikativ va ijodiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ertaliklar orqali bolalarda o'ziga ishonch, jamoada ishlash, o'z fikrini erkin ifoda etish kabi sifatlar rivojlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bayram ertaliklari bolalarning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ularning shaxs sifatida shakllanish jarayonini ham sezilarli darajada qo'llab-quvvatlaydi.

Ushbu jarayon bolalarning ichki salohiyatini ochib berish, ijtimoiy moslashuvini ta'minlash va ijobiy emotsional tajriba orttirishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, bayram ertaliklarini ilmiy-metodik asosda rejalashtirish va tashkil etish, ularni interfaol, mazmunli hamda bolalarning faol ishtirokiga yo'naltirilgan tarzda o'tkazish zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Tarbiyachilarning kasbiy yondashuvi, innovatsion metodlardan foydalanishi va ota-onalar bilan samarali hamkorligi ushbu jarayonning samaradorligini yanada oshiradi. Umuman olganda, bayram ertaliklari bolalarning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiluvchi muhim pedagogik mexanizm bo'lib, ularni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda integratsiya qilish zamonaviy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. UNESCO. (2022). Reimagining Early Childhood Care and Education: Global Report. Paris: UNESCO Publishing.
2. OECD. (2023). Starting Strong VII: Building a High-Quality Early Childhood Education Workforce. Paris: OECD Publishing.
3. Fler, M. (2021). Play in the Early Years. Cambridge University Press.
4. Whitebread, D., & Basilio, M. (2020). The importance of play and creative activities in early childhood education. *International Journal of Early Years Education*, 28(3), 1-15.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. (2022). Ilk qadam davlat o'quv dasturi. – Toshkent.